

САМООСВІТА ПЕДАГОГА ЯК СКЛАДОВА ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

В умовах децентралізації системи професійної освіти значно підвищуються вимоги і до педагогічного працівника закладу професійно-технічної освіти. Сьогодні стає очевидним, що розвиток конкурентоздатного випускника неможливий без сучасного, інноваційного педагогічного працівника, який здатний успішно вирішувати проблеми підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, який усвідомлює значення професійної освіти на нинішньому етапі розвитку суспільства і має відповідну підготовку для здійснення такої діяльності в нових умовах функціонування закладів професійної освіти [2].

Означене зумовлює необхідність врахування якісно нових вимог до педагогічного працівника, зокрема: високого рівня теоретичної та практичної підготовки, обізнаності у психолого-педагогічних засадах організації професійної підготовки в професійно-технічному навчальному закладі, вільного володіння інформаційними технологіями навчання тощо. На жаль, сучасний педагог професійної школи неспроможний формувати мотивацію до зміни стереотипів мислення в учнів, майбутніх професіоналів [7]. Традиційні стилі й методи викладання вже застаріли, не дають змоги молоді розвивати свої здібності.

Модель педагогічного працівника передбачає готовність до застосування нових освітянських ідей, здатність постійно навчатися, перебувати у творчому пошуку. Професійна некомпетентність є значним недоліком в будь-якій професії, оскільки вона є причиною претензій та нарікань. Труднощі найчастіше виникають через зовнішні чинники [1]. Вони залежать від рівня компетентності педагогічного працівника, а отже – від його освітньої та моральної підготовки до педагогічної роботи, його ставлення до обраної справи та рівня професійної придатності.

У цьому сенсі особливої актуальності набуває прагнення педагогічних працівників професійних навчальних закладів до самоосвіти, саморозвитку та самовдосконалення.

Самоосвіта визначається досвідом та індивідуальною здатністю людини, її прагненням до безперервної самоосвіти й самовдосконалення, творчим ставленням до справи. Важливою є також здатність до саморозвитку, тобто створення нового не тільки в навколишньому світі, а й у собі [6, с.19]. Педагогічна самоосвіта – це цілеспрямована самостійна діяльність педагогічних працівників з поповнення і вдосконалення своїх психолого-педагогічних і методичних знань та їх творчого використання у процесі практичної діяльності [3]. Слід наголосити, що готовність самостійно здобувати необхідну інформацію, структурувати її та передавати є однією з найважливіших професійних компетенцій спеціаліста будь-якої галузі [4, с.188].

Проведене нами анкетування визначення рівня самоосвіти серед 39 викладачів та 47 майстрів виробничого навчання професійних навчальних закладів визначило: більшість респондентів вважають, що для забезпечення якісного навчання їм не вистачає знань з основ психології – 52 особи (60,5 %), навичок володіння новими педагогічними та інформаційними технологіями – 16 осіб (18,6 %), а також умінь вчити учнів розмірковувати, аналітично мислити, систематизувати й узагальнювати вивчене – 11 осіб (12,7 %) [5]. У своїй педагогічній діяльності 15 осіб (17,4 %) з опитаних взагалі не використовують Інтернет-ресурси. Тільки 33 (38,3 %) особи використовують інновації. Практично всі працівники користуються традиційними методами проведення уроку. Тільки 4 (4,7 %) педагогічних працівники хотіли б займатись науковою діяльністю, а 28 осіб (32,6 %) вважають, що в цьому немає потреби. 64 (74,4 %) особи оцінюють рівень готовності самостійно навчатися та здобувати знання середнім. 12 (14 %) респондентів взагалі не здійснюють самоосвітньої діяльності. В основному здійснюють самоосвіту епізодично без системи 65 осіб (75,6 %). Для

здійснення самоосвіти педагогічним працівникам не вистачає вільного часу – 44 особам (51,2 %), стимулювання до творчості, науково-дослідної та експериментальної роботи – 40 особам (46,5 %), доступу до необхідної довідкової та методичної літератури з допомогою мережі Інтернет – 25 особам (29,1 %). Стан особистої самоосвіти 28 педагогічних працівників оцінюють на 5 балів, що складає 32,6 % за 10-ти бальною системою.

Але разом з тим, опитані вважають, що більш якісну роботу можливо отримати за рахунок підвищення кваліфікації та цільових курсів, які дають змогу: покращити рівень професійних знань – 77 осіб (89,5 %), поспілкуватись зі спеціалістами – 65 осіб (75,6 %), розширити кругозір – 39 осіб (45,3 %). Із 74 осіб (86 %), які займаються самоосвітою, в 70 осіб (94,6 %) відбулись позитивні зміни у професійній компетентності під впливом самоосвіти.

При визначенні характеристики педагогічного працівника абсолютним пріоритетом у респондентів є: знання та вільна орієнтація в сучасних підручниках, методичних посібниках – 71 особа (82,6 %); глибоке знання наукових основ курсу – 86 осіб (100 %); використання власних методичних розробок – 66 осіб (76,7 %); уміння ясно викладати складні питання – 62 особи (72,1 %); уміння працювати з молоддю – 81 особа (94,2 %); володіння комунікативними навичками – 60 осіб (69,8 %).

Необов'язковими складовими в роботі педагогічного працівника респонденти вважають систематичне проведення наукових досліджень – 68 осіб (79 %) та підготовку науково-методичних публікацій – 76 осіб (88,4 %).

Отже, об'єктивною стає зміна традиційних цінностей: конфлікт між стереотипами, що склалися, і запитам сучасної молоді примушують педагогічних працівників задуматися про цілеспрямований розвиток професійної компетентності й на цій основі цілеспрямовано «творити» самого себе.

Самоосвіта педагога не повинна зводитись тільки до відновлення

знань, які він здобув під час навчання у вищому навчальному закладі. Йдеться про ознайомлення з інноваційними педагогічними та психологічними дослідженнями, новітніми технологіями виробництва, пошук нових напрямів у методиці й організації навчально-виховного процесу, розгляд на високому науковому рівні педагогічних проблем, що спричиняють труднощі у практичній роботі (рис.1).

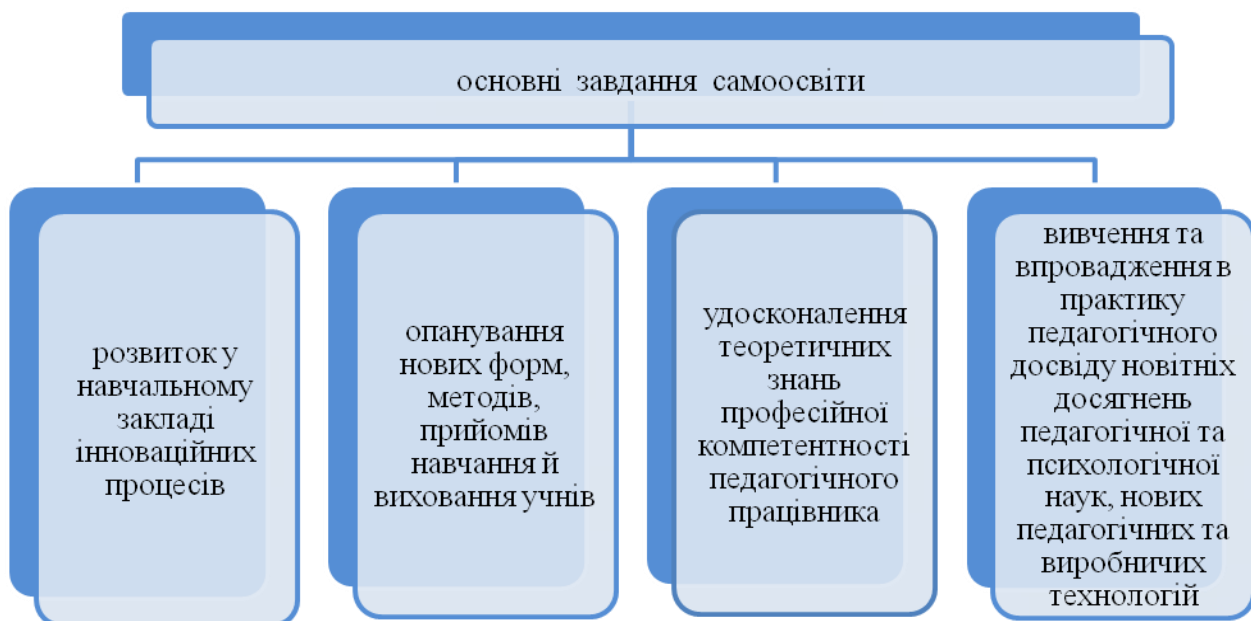

Рис. 1. Основні завдання самоосвіти

Основними шляхами удосконалення професійної компетентності педагогічного потенціалу професійних навчальних закладів можуть бути [5]:

- курси підвищення кваліфікації при закладах післядипломної педагогічної освіти;
- екскурсії, стажування на провідних підприємствах, де здійснюється підготовка до оволодіння професійними навичками роботи з новою технікою та технологіями безпосередньо на робочих місцях;
- виставки, конференції, семінари різних рівнів, вебінари освітньої мережі Microsoft, робота в творчих групах експериментальних майданчиків.

Результати самоосвіти можуть бути представлені як традиційними способами, так і інноваційними та науково-методичними (рис.2).

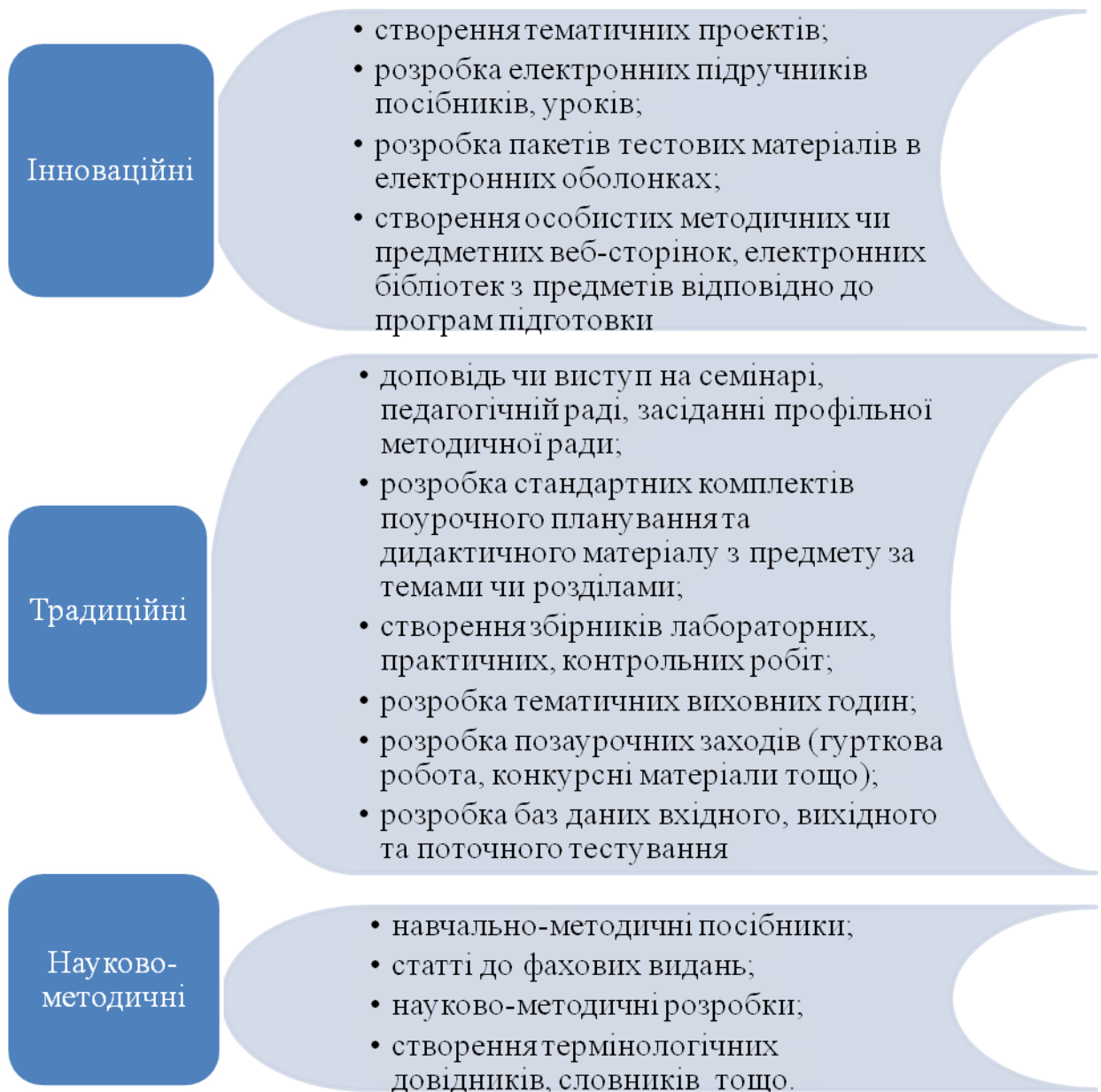

Рис.2. Способи узагальнення результатів самоосвіти.

Слід пам'ятати, що реалізація системи самоосвіти повністю залежить від самої особистості педагогічного працівника: сили його характеру, рівня розвитку інтелектуальних здібностей, рівня креативності, який полягає в здатності приймати нестандартні рішення, висловлювати оригінальні ідеї, швидко знаходити вихід із проблемних ситуацій. Не зайве пам'ятати, що навчати творчості вчителя можна і необхідно, але формувати свій стиль може лише сам учитель, збагативши себе як особистість, розширюючи свій світогляд, виховуючи свої почуття.

Література:

1. Руда О.Б. Компетентність та самоосвіта. / О.Б. Руда [Електронний документ]. Режим доступу: [/file:///C:/Users/Desktop/kompetentnist_ta_samoosvita_pedagogavistup.pdf](file:///C:/Users/Desktop/kompetentnist_ta_samoosvita_pedagogavistup.pdf).
2. Сергеева Л.М. Конкурентоздатність як ознака професійної компетентності педагога /Л.М. Сергеева. // Теорія та методика управління освітою : Електронне наукове фахове видання – К., 2015 – № 2 (16). – Режим доступу до журн. : <http://tme.uomo.edu.ua/>.
3. Сергеева Л.М. Модернізація післядипломної педагогічної освіти: сучасний погляд та пріоритети. /Л.М. Сергеева // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць. – Кривий Ріг : ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2015. – Випуск 45. – С.186–190.– Режим доступу до журн. : <http://journal.kdpu.edu.ua/pedag/article/view/1693/1322>
4. Солдатенко М.М. Неперервна освіта як засіб професійного становлення і розвитку фахівця в умовах інформаційно-технологічного суспільства / М.М. Солдатенко // Вісник Вінницького політехнічного інституту. — 2011. — № 2. — С. 188–191.
5. Стойчик Т.І. Підготовка робітників гірничого профілю в умовах професійно-технічного навчального закладу : метод. рек. / за наук. ред. Л.М. Сергеевої / Т.І.Стойчик — К.: Журфонд, 2014. — 85 с.
6. Хомич Л.О. Зміст культурологічної парадигми розвитку педагогічної освіти/ Л.О. Хомич // Культурологічна складова професійного розвитку педагога : зб. наук. праць. – Київ-Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2012. – 126 с.
7. Щербак О.І. Професійно-педагогічна освіта: теорія і практика : монографія / за ред. Н.Г. Ничкало / О.І. Щербак – К.: Наук. Світ, 2010. – С.59.